

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Páskándi Géza: Piros Madár

Piros Madár

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Páskándi Géza: Piros Madár

[Vákát oldal]

Galambász

Jaj, gyöngy-galambjaim: kávészín, bóbitás,
az vagyok én most is: tűnődő galambász,

az voltam én mindig: néztem a pörkli-kant,
kitárt szárnyaival a Nap felé rohant,

nem felhők szélébe, gomolyos magasba,
de a Nap szívébe, egyenest a Napba!

Jaj, vajon a nap-láng mennybéli vidékről
leperzseli őket az otthonos égről?!

Jaj, vajon a szép kan fadúcába megtér,
vagy elhódítja az idő s irdatlan tér?

Nézem szavaimat, bűgásuk fülelem –
ó, röpíti őket a galamb-szerelem,

hívják-kápráztatják kínzó messzeségek,
de a földi dúcba mindig visszatérnek.

(1956)

Huszonkét éve

Jól tetted jó anyám,
hogy világrahoztál,
ha meg nem fojtottál
hogy vízbe nem dobtál.

Jól tetted jó anyám,
hogy nem vetéltél el,
ha tápláltál tejjel,
kenyérrel és vérrel.

Szerezhettél volna
orvosra költséget
s én nem láttam volna
meg a mindenséget.

Eláshattál volna
a gyárfal tövében
kétkilós koromban
pisla mécses-fényben –

s volna tán más fiad,
de az nem én volnék,
nehéz szelek szárnyán
halált szimatolnék.

Akkor csak rajtad múlt
életem-halálom,
de most már tízezrek
akarják halálom.

De most milliárdok
akarják, hogy éljek
vállukon tartják a
csillag-mindenséget –

És az a tízezer
elhull majd örökre, –
súlyos földgömbünk: az
emberiség ökle!

Jól tetted anyám, hogy
szültél szerelemmel,
sosem kellett ide
tán még ennyi ember.

Sosem kellett ide
tán még annyi bátor,
ki nem ijed meg a
gyávák zsvajjától.

Jól tetted jó anyám,
jó anyám, dajkám is,
megcsókolom érte
a lábad nyomát is.

(1956)

Belehullott a nagy kútba...

A kútunkba hullt a könnyem,
mikor házunk odahagytam.
Édesanyám csomagolt s én
vizet mertem pirkadatban.

Belehullott a nagy kútba
egy picike, árva könnyem.
Meríts vizet, édesanyám,
Hátha feljő a vödörben.

Vizet merít édesanyám
minden reggel, minden este,
hogy egy árva könnycseppemet
a nagy vízből kimerítse.

Csörög a lánc a kútkáván.
Ne sírj édesanyám nagyon.
Ha elfog a gyermek-bánat
otthon leszek egy hajnalon.

(1956)

Átúsztam...

Átúsztam a Homoródot
meztelenül, fényes délben –
nem voltam bár versenyúszó,
a nagy víztől mégse féltem.

Pőrén ugrottam a partra,
villogtam a sugarakkal –
átúsztam a Homoródon
meztelenül, fényes nappal.

Kölyök-Robinson énekem
vitte habján a Homoród,
s amikorra felöltöztem
fejem fölé süített a hold.

Nem tudom, hogy ki hallgatta
az elúszó egek alatt
nótáimat, talán a táj
béka-népe s a kis halak.

Nem tudom, de: így dalolnék!
Mintha csórén, úgy pucéran
állnék madárszállta dombon,
mint még akkor kiskoromban.

Így dalolnék, énekelnék,
hogy elvigyék a nagy vizek,
mintha kinek se dalolnék
s énekelnék mindenkinek.

(1956)

Ballada Csizék Feriről

Izmos nyakára mámor ült, taglózták
 mészárosoknak való italok.
Ökör-comb karján rengett az izomzat,
verekedett és dalolt utcahosszat, –
 ökölvívó volt, félelmes balog.

Ó, gyökér-lábú, szöghajú Ferencem,
jól emlékszem még sonka-ökleidre.
Te árva, árva! Krigli sör volt álmod...
Nem nyerhetsz már világbajnokságot,
hisz életed a halál kiütötte.

Ó, szerencsétlen külvárosi Toldik,
ti, boritalos, hentes-képű ősök,
mért volt elég, ha ököllel monoklit
rajzoltatok egy szem alá, ó, miért volt
Ó, jaj, miért is nem lettetek hősök?!

(1956)

Egy-két sebhely...

Egy-két sebhely az államon,
egy vágás a kezemfején
hirdeti, hogy valamikor
én is voltam báli legény.

El-elnézem a sebeket:
Bagó Feri... Érdi Jóska ...
Házi Pityu... s a szerzőket
mind felmondom mosolyogva.

S mosolyom egy kicsit hetyke,
pedig tudom: inkább szégyen,
hiszen ők is idézhetik
jó néhai szerzőségem.

Kést köszörültünk a gyárban
s öklöztük a homokzsákot, — —
Ó, emberi önvédelem!
Reánk senki sem vigyázott.

Ó, késtfenő barna fiúk!
Egymás anyját szidalmazók, —
mért rúgott meg Érdi Jóska,
s mért is vágtam szájon Bagót?

A lányokért? Isten tudja,
Vicsorogva borittasan
vették elő ők a kést s én
részveretű ökölvasam.

Avagy talán sok vérünk volt?
De hisz apáink, szegények,
két háború éjszakáján
lettek örök vérszegények.

... S én a villanyfának dőlve
holdas, báli éjjeleken
tűnődtem az orromvérén,
amely lefolyt az ingemen.

Leányok szűz zsebkendője
illette a homlokomat,
megcsókolták vérző szemem
s hátrafogták a karomat.

... El-elnézem a sebeket,
mormolgom a neveket —
nem is szégyen, nem is érdem
s milyen jó, hogy rég volt, régen.

(1956)

Elkésett levelezőlap Géza-napra

Apám, apám, édes öregapám,
névnaptól mámoros szemű,
legyen neked édes a vinkó
s az igazság se keserű.

Legyen neked édes az élet
s könnyű: gerenda, láda, zsák.
Legyen a család békességes
s legyenek huncut unokák.

Apám, apám, öreg édesapám,
öreg fiú a „munka mezején”
földobnám válladra a zsákot,
és könnyítnék terheden, szegény.

Én vinném a város végétől
egész a Hortobágy-útig,
s felváltva vinnénk, váltogatva
a hídon át a kapuig.

S úgy bandukolnánk egymás mellett
mint két férfi, ki érti már,
mért szédítő az akác-illat s a
verejték-szivárványú nyár.

(1956)

Eső után

Az őszállatok patája nyomát
kövekben meglelitek,
de eső után a lábam nyomát
a töppedt sárban nem lelheti meg
senki, soha már.

Tapicskoltam mint gyermek, a sárban.
Lábam nyomát most sírva keresem
folyóparton, homokszélű lapályon,
pocsolyákban és utca-köveken.

Állok esőben, csillámos cseppek
hullnak vállamra s gurulnak tovább.
Konokul keresem, szólongatom a sárból
gyermeki-édes lábacskaám nyomát.

Jöjj elő, mutasd meg arcod, lábnyomom,
ártatlan szentség, merre mentél?
Mutasd utamat, felnöttem, mutasd,
merre indultál és meg hol pihentél?

Az őszállatok patája nyoma
kövekben él tovább.
De gyermekségem lábnyom-arcát
eltaposta egy férfi-láb.

(1956)

Elégia, téli kertben

Behavazott ismét a tél
hűvös jóságú szerelemmel,
anyám virágos kertje.
Száll, leng s hajlong a milliomm
fagyűzű havas liliom.
Hideg darázs a napsugár,
fullánkja szúr zizegve.

Behavazott ismét a tél,
fehér és hűvös szerelemmel,
anyám virágos kertje.
Voltam egyetlen virágod,
és álmodtam a virág-álmot:
illattal hódítok világot,
míg halál nem jő szememre.

Behavazott ismét a tél,
egy évvel ismét több a tél,
anyám virágos kertje.
És nézd, most hervad a bibém,
virág-szívem fagy-könnyes már,
szemem szirmát belepte dér,
illatom társtalan illat.

Behavazott ismét a tél,
 fehér jóságú szerelemmel,
 anyám virágos kertje.

Szerelmetlen virág-fiad,
Önillatára ráriad,
szállt-szerelmeket rikat,
fagy-pompájú szív-kertben.

Önillatára ráriad,
szállt-szerelmeket rikat,
jég-gyöngy a könnye: ó, anyám,
söpörd ki házunk udvarát,
söpörd le szívem rossz havát,
te segíts, szánj meg legalább.

(1956)

Illatok éneke, nyáron

Boldog hullámokba vedd magad és ringatózzál!

Hideg habok hitébe megfogózzál!

A víz felett, mint halászmadár
csőrét feni a tikkatag nyár.

Most halak csapódnak testedhez,
s rémülten úsznak tovább.

Ó, érezted már, állván a parton,
a főveny, a vízirózsa, a béka és hal illatát?

Oldódtál már fel

a testvéri táj örökös illatában,
érezted már, hogy illat vagy te is,
illat az illat-világban?

(Hogy a növényzet téged is illatként fog fel,
nem lát, nem gondol el,
neki csak illat vagy, semmi más!)

Ó, illat-élet s még felfedezetlen illat-világok!

Hány illat halt el illanó halállal

az őскеzdetek óta, amit már feledett illat-emlékezésünk,
amire már

nem emlékszik a szaglász,
s nem emlékszik a Nyár!

Elfeledett évmilliós illatok, kik
nem tűntök elő soha többé,
de részei vagytok az összeállott új
illet-elemnek!

...És az illatok átváltozása volt a legkeserűbb illatigazság!
Amikor az illatból szag lett,
s a szag búzzé rohadott a
megmaradásért.

Mert az illatot sokszor nem érzi az orr,
a náthás buta orrot csak a szag vagy a bűz facsarintja --
alkalmazkodott hát a sok kicsi illat!

-- -- De éreztem én hősi illatot is már!
Gyárkert virág birokrakelt a gépolaj szagával
s illatnak maradott meg!

Hős illatról adok hírt, ki bűzők viharában,
szagok felhőjében illatnak maradott meg!

Ó, mennyi mindent
igéz beléd e nyár!

Ó, érezted már,
állván a parton, a fővény,
a vízirózsa, a béka és hal illatát!?

Oldódtál már fel
a testvéri táj örökös illatában,
érezted már, hogy illat vagy te is,
illat az illat-világban?!

Illat vagy te is.

Illat-nép a te ősi sereged:
a bűzben, szagban is illatként maradottak,
az inkább meghaló, illanó illat-halottak,
illatok végvárában lakozók –
a hősök népe: ez a te néped!

Ezért maradsz meg illatnak te is.

(1956)

Csillag-néző

Nézem az éjszaka csillagait,
de káprázatuk már el nem vakít.
Gyermekségemben vágytam volna az égre,
hol tejből, tejporból van az út;
botond-buzogányú öklömmel
döngetni égi kaput.

Látom, a mennyei térből
egy csillag lerohan.
Csillagidéző, csillagigéző,
csillagszemű éjszaka van.

Én, birkozók, ökölvívók ivadéka
lányulok csillagokon
Csillagok emlőjén kisdud reményem
naponta megszojtatom.

Nézem az éjszaka csillag-seregeit
s tűnt romantikák pezsgése újra hevít.
Én az űrbe nem lépek soha hasztalanul –
ha hideg-csillag bálványú az ember,
nem üstökös lesz, kavicsá-röggé fakul.

Te vagy hát csillagom, Ember!
Fürkésző szemöldököm
teérted rándul az égre,
vonja fel kín, simítja boldog öröm.

Te vagy a Csillagom, Század,
csillagok csokra, Emberiség –
s csillag-népek vesszőfutása
közt is meglelem jövőd hitét!

Engem a kor
szűk homlokúnak, igásnak ábrázolt valamikor.
Jövőre termettem mégis, édesanyám
– maga is csillag –
úgy táplált fel csöcsén-ajakán.

Ezért ha oly sötét lenne,
hogy nap se derítene fényt,
s mindenki sírna hült zokogással, –
remélném én a reményt!

Remélném, hogy agy-katakombák
mélye nem eszme-veszejtő labirint,
s nem úgy szedjük, hideglelősen
a mámort, mint maláriás a kinint.

Ha úgy lenne is ...! De én a nap fia vagyok!
S bár a mindenség feszíti homlokomat –
akkor érzem igazán jól magamat
ha feljön, dolgozni kezd
vén fűtőmunkás apám: a Nap!

A nap fia, az vagyok én!
Nap-himnuszt daloló dalia,
s csak, mert a csillagra nap jön.
azért a csillag-rend fia!

A nap fia, az vagyok én!
Nappalok fényben fürösztött, víg gyermeke!
Akit nem igaz, nem sujt soha sirámra
babonás éji mese.

Látom, a mennyei térből
egy csillag most is lerohan,
csillagigéző, napsugárt sejtő,
bűvölő éjszaka van.

(1956)

Hajnali négykor

Mit tudtok csicseregni,
mit tudtok kifecsegni
nékem hajnali fecskék –
s mit tudtok, kakasok
valami okosat,
ti, örök naivak?
Hiszen én olvastam
a tegnapi lapokat.

(1956)

150.000

Egy szótár megjelenésére

Nincsenek hadaim — döbbenek rá olykor dühödten.
S ímé, most 150.000 válogatott katona feszeng és toporog
mögöttem.
Több, mint a Rákóczié, mint a Mátyásé s én is toboroztam
néhány százat örök seregemhez.
150.000 magyar szó! Bajszos öreg katonák,
pelyhező állú szó-fiókák, költők állandó hadserege,
elég vagy minden győzelemhez!

(1956)

Piros Madár

Ment anyám a csillaghegyi ösvényeken,
hűvös, kékszínű szilvafák tövében,
ment a tükörhegyi gyalogúton,
ment élete kicsiny csapásán, fekete nagykendőben.

Fekete nagykendőben olyan volt, mint varjú-fióka,
fekete nagykendő alól kifújta a szél aranyos szőke haját –
(s jaj, én mindig azután fekete nagykendőben
láttam jajongva menni minden édesanyát!)

Ment a csattos, régimódi cipőben,
tarka-babos, tavaszi hangulatú ruhában,
arcán gyémántos foltok s szeme, a mennyei kék,
könnyragyogva révült az anyaság mámorában.

Ment tarka tehénkék tejéért, kiskannáját lóbálva lassan,
ment gyümölcsért, s szeme mindig ott csüggött Isten egén
a magasban
Jóistenhez imádkozva ment Magoss Árpád tiszteleshez,
a nyugalmashangú paphoz, a vastag-nyakú vereteshez.

Imádkozott a kis megszületőért, aki már a szíve alatt volt.
Akit lánykorában álmában hordott s szeme színében,
akit akkor csárdásra hajló lába izmaiban hordott,
de még nem gyült nászos szerelemmé lányka-szívében.

Lányos szíve már elkészült a gondolatokkal,
már befogadta, dédelgette jövő kisfiú-testem gondolatát,
de még csak lányálom-kisdéd, szűzvágya-csecsemő voltam...
S a gyönyörű lány haját a szélbeeresztve várta az édesapát.

Ment anyám a csillaghegyi ösvényeken,
örvénylő májusi orgona-tengereken,
májusi tenger orgona-habjaiban
lépdelt anyás mosolyával az én egyetlenem.

Rúgtam szívében, annyira nőttem: már jeleket adtam.

Első beszélgetésünk, istenem, mintha itt volna agyamban!
Édesanyám, édesanyám, érdemes lesz megszületnem,
Napot látnom, Rosszat látnom emberekben?

Édesanyám, édesanyám, érdemes lesz, hogy lássanak?
Nem jobb méhed gyümölcsének?
Élni hagyni fognak-e majd? Nem ölnek meg? Nem kínoznak?
Szeretni fog a szeretőm? Lesz kenyerem? Hát bort –
hoznak?

De a Nap és de a Világ
úgy csalogatja kisfiát,
mint gyermek a csigabigát.

Szeretni fog a szeretőm?
Édes lesz-e az italom?
Ember leszek? Állat leszek?
Enyém lesz-e a hatalom?

Enyém lesz-e a dicsőség?
Nem vág vajon el a vonat?
Úgy tisztelik agyvelőmet,
mint a saját birtokomat?

De a Nap és de a Világ
előcsalogatja fiát,
mint gyermek a csigabigát.

Ment anyám a csillaghegyi ösvényeken,
örvénylő májusi orgona-tengereken,
májusi tenger orgona-habjaiban
lépdelt anyás mosolyával az én egyetlenem.

Hogy biztatott! Mennyi jót, hívót-csalogatót
duruzsolt a világról magzatának,
aki nem ismerte még mit jelent: itthagyt semmi ember
megperzselt szerető, kiégett szörnyű bánat,

közöny hamujával beszórt, letarolt fej,
aki új Archimedesként rászól a katonára:

– Ne bánts a koponyánkat!

Hogy biztatott! Mennyi csábos, borzongató szépet-
jót mondott a világról – mely ígézet –,
mitse tudó, semmit-sejtő buta kis magzatának,
ki nem tudta még mi a csalódott-kínú bánat,

ki nem tudta, hogy szörnyű összeesküvés
készül a világban az embriók ellen,
hogy a terhes anya *inkább* eszik (neki enni adnak!),
hogy a csecsemő mitse sejtсен,
nehogy rémulten, megutálva milliónyi szörnyet,
a köldökzsinórt már ott benn, ráfonja en-nyakára...
Hogy biztatott, hogy jöjjenek a világra!

Édesanyám, édesanyám, hős-homlok az enyém,
nem szültél hiába, Csillaghegy ösvényén,
nem szültél hiába, igazat dalolok
mindig a világra!

Igazat dalolok — jótét-hülyék ellen,
s róka-tekintetek vizslatják a mellem.
Igazat dalolok: jaj, én megcsalódtam,
legényes, leányos álmokban halódtam.
— — S mégis, mégis bennem él a remény,
hogy az igazság nem tünemény!

Édesanyám, édesanyám, kidalolom:
áldott méhed volt édenem,
boldog honom,
erős váram,
tisztá lakom,
szív-otthonom.

Mégsem bánom, nem bánhatom,
hogy kiűzettem édenéből.
S ne peregjen bánatos könny
az anyaméh után síró
kedves magzatok szeméből.

Emeljétek fel naív homlokukat!
Emeld fel naív koponyád, csalódott embrió-had!
Hiszékeny, primitív fők!
Álomlátón mindent megtevők!
Krisztusi küldetésű korosztály,
ne hullajtsd le fejed!

Hajdani vak-cselekvő, pisszt se tűrő,
forrongó agyvelő,
ifjúságom, próbálj álmodni még!

Vagy ész és hit küzdelme végleg közönyre alázott?
Események gyors váltakozása fölmozsolta ifjú gerinced?
Jaj, rossz is gondolni rá, rossz is gondolni rá –
jaj, csak lássam szállni újra hitem piros madarát!

Hajlott a hátam édesanyám, egyenesítse ki újra a hit,
édesanyám, édesanyám lehessen újra naív!
Hadd legyenek, hadd legyenek, hadd legyenek újra naív!
Édesanyám, szürke, éles eszem kalitjába van zárva a hit.
legszebb piros madaram, mely mennybe-menni tanít!

Édesanyám, édesanyám, te rázz fel legalább –
szabadítsd ki, szabadítsd meg, szabadítsd, szabadítsd
hitem piros madarát!

(1956)

Egyetlen pártra...

Csak remegjen a szerencsejátékos
és izgatottan nézze lapjait:
bevált, nem vált? Tán rossz lapot húzott?
Én most kajánul nézem kínjait.

Egyetlen pártra tettem fel én mindent.
Tékozló fiú? Igen, gyermek voltam én,
kinek dajkája szent könnyelműség, –
és amit tettem, mégsem bánom én.

Egyetlen pártra tettem fel jövőmet,
Gondoljátok el: még álmaim hatalmasok.
Gondoljátok el: nem nagy tett ez akkor,
hogyha már úgyis Matuzsálem vagyok;

hiszen a mű kész! Mitse ronthat rajta
egy-két ballépés, sírelőtti botlás.
A lágy-agyú vénnek ezt mindenki elnézi,
de ha én zuhanok, jaj, az élet-omlás!

Egyetlen pártra tettem fel én mindent.
Egy vagy semmi! Mert ahonnan jöttem,
ezt emelte paizsára az Osztály,
s ezt harsogták a jelszavak fölöttem.

Egy vagy semmi! S most vágom a sipistát,
a játékost, a nagy nyerészkedőt.
Maradjak tiszta — úgyszincs semmi kincsem –
ha nem egyéb, hát önmagam előtt.

(1956)